

Protokoll fört vid enskild föredragning

Infrastrukturavdelningen
Allmänna byrån, I1

Beslutande
Minister
Camilla Gunell

Föredragande
Inspektör för el och energi
Ylva Häggkvist

Justerat
Omedelbart

Nr 9

Lagstiftningspromemoria om ändringar av
elmarknadslagen och lagen om ett jämförelseverktyg för
elleveransavtal
ÅLR 2025/1152

Beslut

Landskapsregeringen beslutar att överföra lagstiftningspromemoria för genomförande av ändringar i elmarknadslagen och lagen om ett jämförelseverktyg för elleveransavtal, samt genomförande av artiklar i RED II-direktivet, till lagberedningen för lagstiftningsåtgärder enligt **bilaga 1, I125E09**.

LAGSTIFTNINGSPROMEMORIA GÄLLANDE ÄNDRINGAR AV ELMARKNADSLAGEN OCH LAGEN OM ETT JÄMFÖRELSEVERKTYG FÖR ELLEVERASAVTAL.

Inspektör för el och energi Ylva Häggkvist, Allmänna
byrån, Infrastrukturavdelningen

Datum: 11.2.2025

PB 1060, AX-22111 Mariehamn

registrator@regeringen.ax

+358 18 25 000

www.regeringen.ax

1. Bakgrund

Ändringar i elmarknadslagen och lagen om ett jämförelseverktyg för elleveransavtal grundar sig bland annat i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1711 av den 13 juni 2024 om ändring av direktiven (EU) 2018/2001 och (EU) 2019/944 vad gäller förbättring av utformningen av unionens elmarknad. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av elmarknadslagen och lagen om ett jämförelseverktyg för elleveransavtal, RP 197/2024 rd, var på remiss 17.7-28.8.2024 och lämnades till riksdagen 28.11.2024. Landskapsregeringen mottog remissen av regeringspropositionen.

Arbets- och näringsministeriet i riket tillsatte i september 2016 en arbetsgrupp för att utveckla elmarknaden och stödja genomförandet av elmarknadsdirektivet. Arbetsgruppen som benämndes arbetsgruppen för smarta nät hade till uppgift att utreda och presentera konkreta åtgärder med vilka de intelligenta nätverken kan tjäna kundernas möjligheter att aktivt delta på elmarknaden och främja upprätthållandet av leveranssäkerheten.

Vissa av arbetsgruppens förslag genomfördes i samband med de lagändringar som Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 om gemensamma regler för den inre marknaden för el (nedan elmarknadsdirektivet) förutsatte. Däremot har arbetsgruppens förslag om kundens möjlighet att få endast en elfaktura för försäljningen och distributionen av el samt om distributionsnätens samordning av distributionsnätsavgifternas struktur och sloandet av distributionsnätsinnehavarnas belastningsstyrning ännu inte genomförts.

1.1. Kommissionens motiverade yttrande om implementering av vissa bestämmelser i RED II-direktivet i Finland

Regeringens proposition RP 197/2024 rd, hänför sig till Europeiska kommissionens motiverade yttrande, som Finland mottog den 19 april 2023, genom vilket kommissionen fortsätter sitt tidigare påbörjade överträdelseförfarande mot Finland gällande genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (nedan RED II-direktivet). Kommissionen anser i sitt motiverade yttrande att Finland inte har vidtagit alla behövliga åtgärder för att införliva RED II-direktivet och inte heller underrättat kommissionen om sådana åtgärder. Det motiverade yttrandet gällde bland annat direktivets artikel 21.2 d enligt vilken medlemsstaterna ska säkerställa att egenanvändare av förnybar energi, enskilt eller genom aggregatorer¹, har rätt att få ersättning, i förekommande fall genom stödsystem, för egenproducerad förnybar el som de matar in i nätet som motsvarar marknadsvärdet på den elen och eventuellt återspeglar dess långsiktiga värde för nätet, miljön och samhället. På grund av det motiverade yttrandet behöver den nationella lagstiftningen ändras så att den nämnda bestämmelsen i direktivet intas i den.

1.2. Komplettering av det nationella genomförandet av elmarknadsdirektivet

Genom propositionen kompletteras det nationella genomförandet av elmarknadsdirektivet. Enligt artikel 10.9 i direktivet ska slutkunderna ha rätt till en god standard både i fråga om tillhandahållandet av tjänster och behandlingen av klagomål från leverantörernas sida. Leverantörerna ska dessutom hantera

¹ En aggregator är en aktör som samlar och paketerar flera flexibla resurser för att delta på elmarknaden som en samlad enhet.

klagomål på ett enkelt, rättvist och snabbt sätt. I samband med det överträdelseförfarande gällande genomförandet av elmarknadsdirektivet som kommissionen inledde 2021 bad kommissionen Finland om en precisering av det nationella genomförandet av bestämmelsen om en enkel, rättvis och snabb hantering av klagomål. Det anses att den nationella lagstiftningen behöver förtydligas genom att den nämnda bestämmelsen i direktivet inkluderas i den.

Artikel 12.3 i elmarknadsdirektivet möjliggör att medlemsstaterna får tillåta att leverantörer eller marknadsaktörer som deltar i aggregering tar ut uppsägningsavgifter för kunder om dessa kunder frivilligt säger upp elleveransavtal med fast löptid och fast pris före förfallodagen, förutsatt att dessa avgifter är en del av det avtal som ingåtts med kunden. Dessutom innehåller bestämmelsen en definition på tillåten uppsägningsavgift. Finland valde att inte införa denna bestämmelse nationellt när elmarknadsdirektivet genomfördes. Det anses dock vara motiverat att inkludera bestämmelsen nationellt med anledning av de utmaningar som framkom i fråga om tidsbestämda elförsäljningsavtal i samband med energikrisen.

Direktivets syfte är en anpassning av de nuvarande bestämmelserna om elhandel i riktning mot decentraliserad produktion av el från förnybara energikällor och marknader med utfasade fossila bränslen samt att organisera elmarknaderna på ett mer flexibelt sätt och att till fullo integrera alla producenter av förnybar energi, nya energitjänsteleverantörer, energilagring och flexibel efterfrågan i dem. Med direktivet vill man ge konsumenterna bättre möjligheter till nya former för deltagande på elmarknaden och samtidigt stärka skyddet för konsumenternas rättigheter.

1.3. Implementering av EU:s reviderade elmarknadsmodell

Regeringspropositionen anknyter delvis till genomförandet av EU:s så kallade reviderade elmarknadsmodell. Genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1747 vad gäller förbättring av utformningen av unionens elmarknad och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1711² ändrades i juni 2024 bland annat elmarknadsdirektivet och förordningen (EU) 2019/943 (nedan elhandelsförordningen). Ändringen av bestämmelserna om elmarknadsmodellen syftar till att göra EU:s elmarknad mer hållbar och stabil, skydda konsumenter och företag mot plötsliga prisfluktuationer, förbättra konsumentskyddet samt uppmuntra investeringar i förnybara energikällor. Revideringen av elmarknadsmodellen inkluderar bland annat bestämmelser om distributionsnätsinnehavarnas skyldighet att regelbundet offentliggöra uppgifter om tillgänglig kapacitet och statusen gällande begäran om anslutning till nätet.

Genom regeringspropositionen genomförs den nationella reglering som gäller Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1711 om anslutning till elnätet. Med hänsyn till den mycket korta tidsfrist som anges i direktivet för införlivandet av denna reglering i den nationella lagstiftningen och eftersom de föreslagna ändringarna som gäller anslutning är enkla är det motiverat att genomföra ändringarna i den nationella regleringen med det snaraste som en delhelhet. Till övriga delar kommer de ändringar som behövs i den nationella regleringen att göras i samband med en separat regeringsproposition. Därmed

² Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1711 av den 13 juni 2024 om ändring av direktiven (EU) 2018/2001 och (EU) 2019/944 vad gäller förbättring av utformningen av unionens elmarknad.

kommer de nationella bestämmelser som ändringarna i direktivet och förordningarna kräver huvudsakligen att ingå i en separat proposition som riksregeringen lämnar senare.

Elmarknadsdirektivet ändras genom direktiv (EU) 2024/1711 i syfte att uppnå ekonomiskt överkomliga och konkurrenskraftiga elpriser för alla konsumenter. I samband med energikrisen har elmarknadens nuvarande utformning avslöjat ett antal brister och oväntade konsekvenser kopplade till den påverkan som höga och volatila priser på fossila bränslen har på kortsiktiga elmarknader, som utsätter hushåll och företag för betydande pristopp och effekter på deras elräkningar som en följd av detta. En snabbare utbyggnad av förnybar energi och ren flexibel teknik är det mest hållbara och kostnadseffektiva sättet att genom elektrifiering av energiefterfrågan och integrering av energisystem strukturellt minska efterfrågan på fossila bränslen för elproduktion och möjliggöra direkt elförbrukning. På grund av sina låga driftskostnader kan förnybara energikällor ha en positiv inverkan på elpriserna i hela unionen och minska förbrukningen av fossila bränslen.

Medlemsstaterna ska sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktiv (EU) 2024/1711 senast den 17 januari 2025, förutom artiklarna 2(2) 2(5) som ska implementeras senast 17.7.2026. Finland och Åland är försenade med sin implementering av direktivet och förslag på lagrevideringar, förutom de som finns i RP 197/2024 rd, kopplade till direktivet förväntas överlämnas till riksdagen under våren 2025.

Ärendet rörande direktiv (EU) 2024/1711 registrerades hos Infrastrukturavdelningen på Ålands landskapsregering 26.06.2024.

2. Nuläge

Viktiga aktörer på detaljmarknaden för el är distributionsnätinnehavare, detaljförsäljare och slutförbrukare. En distributionsnätinnehavare svarar för överföring av el i sitt distributionsnät, det vill säga för eldistribution, och för mätning av elförbrukningen. På Åland utgörs distributionsnätinnehavare och detaljförsäljare av samma företag. EU:s elmarknadsdirektiv har tydliga bestämmelser om sådana företag som både är distributionsansvariga och är försäljare av el.

Nätbolagens prissättning av distributionstjänsten för småkunder baserar sig huvudsakligen på en energibaserad rörlig del (cent/kWh) och en fast månatlig grundavgift (€/mån). För distributionsavgifterna används olika tidsfördelningar, till exempel dag/natt-fördelning bunden till klockslag eller en fördelning bunden till årstid. Dessutom kan grundavgiften vara graderad enligt huvudsäkringens storlek. Eftersom nätbolagens kostnader till stor del utgörs av kostnader för fasta investeringar och bundet kapital, vilka inte är beroende av mängden överförd energi, har grundavgiftens andel av distributionsavgifterna ökat och samtidigt har den energibaserade avgiftens andel sjunkit. Ur nätbolagets synvinkel ökar en ökning av grundavgiften och minskning av energikomponenten avgifternas kostnadsmotsvarighet, men samtidigt minskar den slutförbrukarens möjlighet att påverka sin faktura för överföringen. Grundavgiftens stora andel minskar även avgifternas styrande effekt på slutanvändarens förbrukning.

Genom de ändringar som gjordes i elmarknadslagen med lag 497/2023 eftersträvade man att öka flexibiliteten i elsystemet. I det sammanhanget kompletterades definitionen av anslutningsledning i 3 § 5

punkten i elmarknadslagen med ett tillägg om energilagringens anläggningar. Energimyndigheten i riket har tolkat bestämmelsen så att energilagringens anläggningar som byggs i anslutning till kraftverk inte kan anslutas till nätnnehavarens elnät med samma anslutningsledning genom vilken en eller flera kraftverk ansluts till elnätet, utan att driften av abonnentens elapparatur ska anses som tillståndspliktig elnätsverksamhet. Energimyndigheten i rikets tolkning har till stor del satt stopp för investeringar i byggandet av energilagringens anläggningar i anslutning till vindparker och solkraftverk.

De åländska elkonsumenterna erbjuds i dagsläget inte samfakturering i de fall där elen inte köps från distributionsnätsinnehavaren, däremot har kunderna möjlighet att välja ett avtal som överensstämmer med de egna behoven. Enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln, Datahub, togs i bruk i februari 2022 som ett samarbete mellan bolag och systemleverantörer i riket som är verksamma på detaljmarknaden för el. Informationsutbytet mellan distributionsnätsinnehavaren och detaljförsäljaren som samfaktureringen förutsätter sker i datahubben. Åland är inte anslutna till datahubben, vilket gör samfakturering svårare än i riket.

Enligt artikel 21.2 i RED II-direktivet ska medlemsstaterna säkerställa att egenanvändare av förnybar energi, enskilt eller genom aggregatorer, har rätt att få ersättning, i förekommande fall genom stödsystem, för egenproducerad förnybar el som de matar in i nätet som motsvarar marknadsvärdet på den elen och eventuellt återspeglar dess långsiktiga värde för nätet, miljön och samhället. Ålands elhandlare erbjuder redan ersättning till sina kunder för egenproducerad förnyelsebar el förutsatt att kunden har ett avtal med elhandlaren om att få mata ut el i elnätet. Ersättningsnivån avgörs av kundens förbrukning och typ av avtal.

3. Målsättning

Det huvudsakliga syftet med regeringspropositionen är att genomföra de konkreta åtgärder som arbets- och näringsministeriets arbetsgrupp för smarta nät publicerade i sin slutrapport i oktober 2018. Med hjälp av åtgärderna kan ett smart elsystem främja kundernas möjligheter att aktivt delta på elmarknaden och främja leveranssäkerheten. I dessa åtgärder ingår den föreslagna samfaktureringen, samordningen av distributionsnätstariffernas strukturer och den marknadsbaserade styrningen av belastningen för slutförbrukarna.

Syftet med att precisera definitionen av anslutningsledning är att energilagringens anläggningar som placeras i anslutning till kraftverk ska kunna utnyttja kraftverkets anslutningsledning eller flera kraftverks gemensamma anslutningsledning. Då bildar abonnentens elutrustning inte ett sådant elnät som avses i elmarknadslagen och driften utgör inte tillståndspliktig elnätsverksamhet. Avsikten är att de föreslagna ändringarna ska möjliggöra att energilagringens anläggningar byggs och placeras i anslutning till kraftverk inom ramen för lagstiftningen. Syftet är att främja investeringar i energilagringens anläggningar i anslutning till vind- och solkraftverk, som i sin tur stöder elsystemets flexibilitet genom att de deltar på elmarknaden, balanserar den variabla produktionen från förnybara kraftverk vid störningar, 24 bidrar till att korrigera fel i vind- och solkraftsproducenternas produktionsprognoser och bidrar därigenom till att priset på den producerade elen fastställs mer exakt, och stabiliserar effekterna av ökningen av antalet kraftparksmoduler på minskningen av trögheten i elsystemet, eftersom energilagringens anläggningar, precis som kraftverken, deltar i regleringen av reaktiv el och spänning i nätet.

Regeringspropositionens förslag om anslutningsskyldighet är avsedda att förtydliga bestämmelserna i elmarknadslagen om kravet på skälig anslutningstid. Dessutom sätts bestämmelserna om anslutning till nätet i direktiv (EU) 2024/1711 i kraft med de föreslagna bestämmelserna. Målet med förordning 2024/1747 och direktiv (EU) 2024/1711 om ändringar i elmarknadsmodellen är bland annat att förkorta den tid det tar att ansluta elanslutningar till elnätet. Kortare anslutningstider påskyndar utvecklingen av elmarknaden mot mer decentraliserad och renare elproduktion och utfasning av fossila bränslen. Med produktion som blir allt mer väderberoende förutsätts att det finns beredskap för variation i produktionsmängderna.

Effektbaserad prissättning av distributionstjänsterna innebär att slutförbrukarens distributionsnätsavgifter delvis bestäms utifrån slutförbrukarens effektanvändning. Den effektbaserade distributionsavgiften kan anges till exempel utifrån ett momentant effektbehov eller en månatlig eller årlig toppeffekt eller så att energiavgiften graderas enligt effektanvändningen. Införandet av en effektbaserad tariff, i synnerhet om den ersätter grundavgiften för nättjänsten, ökar slutförbrukarens möjligheter att påverka sina avgifter genom att reglera elförbrukningen. Dessutom kan det anses att slutförbrukarna har bättre möjlighet att utnyttja flexibilitetstjänster. Det i sin tur kan främja utvecklingen och utbudet av flexibilitetstjänster och sänka priset på dem.

Införandet av en effektkomponent bedöms hänföra distributionsavgifterna till slutförbrukarna på ett sätt som bättre motsvarar de kostnader slutförbrukaren orsakar nätet. Effektagiftens konsekvenser för en enskild slutförbrukare avgörs av slutförbrukarens förbrukningsprofil. För en del av slutförbrukarna minskar kostnaderna, medan de ökar för andra. Ett mer omfattande införande av en effektkomponent skulle styra systemets kostnader så att de bättre motsvarar upphovsprincipen.

Kommissionen anser i sitt motiverade yttrande att Finland inte har vidtagit alla behövliga åtgärder för att införliva RED II-direktivet och inte heller underrättat kommissionen om sådana åtgärder. Det motiverade yttrandet gällde bland annat direktivets artikel 21.2 d enligt vilken medlemsstaterna ska säkerställa att egenanvändare av förnybar energi, enskilt eller genom aggregatorer, har rätt att få ersättning, i förekommande fall genom stödsystem, för egenproducerad förnybar el som de matar in i nätet som motsvarar marknadsvärdet på den elen och eventuellt återspeglar dess långsiktiga värde för nätet, miljön och samhället. På grund av det motiverade yttrandet behöver den nationella lagstiftningen ändras så att den nämnda bestämmelsen i direktivet intas i den.

4. Implementering och lagstiftningsåtgärder

Lagstiftningsåtgärder i riket

I rikets bereds ändringar av elmarknadslagen och lagen om ett jämförelseverktyg för elleveransavtal. Det huvudsakliga syftet med propositionen är att genomföra de åtgärder som arbets- och näringsministeriets arbetsgrupp för smarta nät publicerade i sin slutrapport. Med hjälp av åtgärderna kan ett smart elsystem främja kundernas möjligheter att aktivt delta på elmarknaden och främja leveranssäkerheten. Sådana

åtgärder är den föreslagna samfaktureringen, samordning av distributionsnätsavgifternas strukturer och marknadsbaserad styrning av belastningen för slutförbrukarna.

Ett annat syfte med propositionen är att trygga konsumentens ställning på elmarknaden genom att begränsa tiden för ikraftträdande av ett nytt elförsäljningsavtal som ingåtts genom distansförsäljning samt att sätta i kraft en bestämmelse i elmarknadsdirektivet där det föreskrivs om avgifter för uppsägning av elförsäljningsavtal med fast pris som är i kraft viss tid.

Ett mål är att förtydliga den gällande regleringen i fråga om de bestämmelser i elmarknadslagen som hänför sig till definitionen av anslutningsledning och nätinnehavarens anslutningsskyldighet. Dessutom föreslås det att bestämmelserna om ersättning som betalas för el från förnybara energikällor som tillförs nätet i direktivet om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor ska sättas i kraft.

Gällande regelverk på Åland

Den åländska elmarknaden regleras huvudsakligen genom blankettlagstiftning, vilket innebär att elmarknadslagen (FFS 588/2013) och de förordningar, föreskrifter och beslut som utfärdats med stöd av den ska tillämpas på Åland med de avvikelser som anges i landskapslagen (2015:102) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftning om elmarknaden, samt i landskapsförordningen (2024:43) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om elmarknaden.

Lagen om jämförelseverktyg för elleveransavtal (FFS 498/2023) är inte implementerad på Åland. I dagsläget regleras jämförelseverktyget för elleveransavtal genom landskapsförordning (2024:43) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om elmarknaden. I 12§ föreskrivs hur detaljförsäljarna av el på Åland ska presentera prisnivån för el utgående från energikälla och schablonvärden för årsförbrukning av el för hushållskonsumenter.

Lagstiftningsbehörigheten enligt självstyrelselagen

Bestämmelser om energi och elmarknad hör huvudsakligen till området för näringsverksamhet, som enligt 17 § 22 punkten självstyrelselagen hör till landskapets lagstiftningsbehörighet. Till rikets behörighet hör bl.a. främjande av konkurrens, konsumentskydd, utrikeshandel, standardisering, försörjningsberedskap och skadestånd som avses i 27 § 10, 12, 19, 34 och 41 punkterna självstyrelselagen. Bestämmelser som rör konsumentskydds-, avtals- och köprättsregler som hör till rikets lagstiftningsbehörighet finns i rikets elmarknadslag. I 1 kap. 4 § konsumentskyddslagen (FFS 38/1978) definieras begreppet konsument som "en fysisk person som skaffar en konsumtionsnyttighet huvudsakligen för annat ändamål än den näringsverksamhet som han idkar". Då konsumentskyddslagen inte omfattar elektricitet så infördes tvingande konsumentskyddsbestämmelser redan i rikets tidigare elmarknadslag (i 6a kap.). Bestämmelser om allmän avtals- och köprätt hör också till rikets lagstiftningsbehörighet.

Lagstiftningsåtgärder för Åland

De revideringar av elmarknadslagen i riket som är under beredning görs gällande på Åland genom den åländska elmarknadslagen som är en åländsk blankettlag. Lagen om ett jämförelseverktyg för

elleveransavtal (FFS 498/2023) föreslås utredas om den ska göras gällande som ny lag på Åland genom en åländsk blankettlag. 12§ i landskapsförordning (2024:43) om tillämpning på Åland av riks författningar om elmarknaden behöver ses över.

I tabellen nedan ses de identifierade ändringarna i elmarknadslagen och lagen om ett jämförelseverktyg för elleveransavtal i enlighet med RP197/2024 rd. En del av ändringarna har sitt ursprung i EU-direktiv och måste implementeras i samtliga stater inom EU.

Ändring	Lag	EU-direktiv	Ikraftträdandedatum
Samfakturering	Elmarknadslagen		1/9-2026
Samordning av distributionsavgifternas strukturer och främjande av effektbaserad prissättning för eldistribution	Elmarknadslagen	Elmarknadsdirektivet	Snarast
Marknadsbaserad styrning av belastningen	Elmarknadslagen		1/9-2026
Begränsning av tiden för ikraftträdande av ett nytt elförsäljningsavtal till tre månader	Elmarknadslagen		Snarast
Avgifter som tas ut för uppsägning av ett tidsbegränsat elförsäljnings- eller aggregeringsavtal	Elmarknadslagen	Elmarknadsdirektivet	Snarast
Ersättning för el producerad från förnybara energikällor som tillförs nätet	Lagen om ett jämförelseverktyg för elleveransavtal	RED II	Snarast
Anslutningsskyldighet	Elmarknadslagen	Elmarknadsdirektivet	Snarast
Definition av anslutningsledning	Elmarknadslagen		Snarast
Behandling av kundklagomål	Elmarknadslagen	Elmarknadsdirektivet	Snarast
Avtal med dynamiska elpriser	Lagen om ett jämförelseverktyg för elleveransavtal	Elmarknadsdirektivet	Snarast

Eventuella avvikelser för Åland

De ändringar som föreslås göras i elmarknadslagen rörande anslutningsskyldighet och definition av anslutningsledning bör undersökas innan de görs tillämpliga på Åland. Det åländska stamnätet har delvis en annan spänningsnivå än i riket och i Sverige som behöver tas hänsyn till under lagstiftningsprocessen. Det behöver utredas om rikets lag om jämförelseverktyg behöver göras gällande även på Åland genom en blankettlag eller om bestämmelserna kan tas in i Landskapsförordning (2024:43) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om elmarknaden.

5. Konsekvenser

Ekonomiska konsekvenser

Syftet med lagändringarna är att stärka konsumenternas ställning på detaljmarknaden för el. Samfakturering, samordning av distributionsavgifternas strukturer och främjande av effektbaserad prissättning för eldistribution inverkar inte direkt på kundens elkostnader men gör det lättare för kunden att överblicka sina elkostnader och uppmuntrar kunden att utnyttja förbrukningsflexibilitet.

Införandet av en effektkomponent bedöms medföra att distributionsavgifterna fördelas på ett sätt som bättre motsvarar de kostnader slutförbrukaren orsakar nätet. Effektagiftens konsekvenser för en enskild slutförbrukare avgörs av slutförbrukarens förbrukningsprofil. För en del av slutförbrukarna minskar kostnaderna, medan de ökar för andra. Ett mer omfattande införande av en effektkomponent skulle styra systemets kostnader så att de bättre motsvarar upphovsprincipen. Syftet med effektagiften är att motivera kunderna att minska sina konsumtionstoppar. Då skulle man också potentiellt kunna skjuta upp eller undvika investeringar i distributionsnät, förbättra leveranssäkerheten i elsystemet och aktivera kunden till förbrukningsflexibilitet.

Marknadsbaserade styralternativ förbättrar kundernas möjligheter att välja en förbrukningsflexibilitetstjänst som passar de egna behoven, och erbjuder således konsumenterna bättre möjlighet att påverka elfakturan och dra nytta av flexibiliteten. Utveckling och underhåll av det gränssnitt för belastningsstyrning som krävs för en marknadsbaserad styrning av belastningen medför kostnader.

Administrativa konsekvenser

De föreslagna lagändringarna medför nya uppgifter för Ålands Energimyndighet. Tillsynsuppgifterna blir fler och nya föreskrifter behöver tas fram.

Miljökonsekvenser

Ökat utnyttjande av flexibilitet och lagringsmöjligheter ger bättre möjligheter att utnyttja variabel elproduktion från förnybara energikällor, vilket i sin tur minskar behovet av att i situationer med hög efterfrågan förlita sig på fossila elproduktionsmetoder som tas i bruk i körordning. De föreslagna lagändringarna kan således indirekt ha positiva effekter på genomförandet av omställningen till ren energi. Förslaget bedöms dock inte få några direkta miljökonsekvenser.

Jämställdhet och konsekvenser för barn.

Förslagen får inga betydande konsekvenser för jämlikheten mellan människor eller människogrupper på grund av kön, ålder, härkomst, språk, religion, övertygelse, åsikter, hälsotillstånd, funktionshinder eller någon annan grund som har samband med personen.

Konsekvenser för sysselsättningen och arbetslivet

Revideringen av elmarknadslagen och införandet av ett jämförelseverktyg för elleveransavtal kommer inte ha märkbara effekter på sysselsättningen eller arbetslivet.

6. Landskapsregeringens bedömning

Ålands landskapsregering är ålagd att genom lag implementera de bestämmelser som anges i det reviderade elmarknadsdirektivet och RED II-direktivet. I riket bereds lagändringar i Elmarknadslagen och lagen om ett jämförelseverktyg för elleveransavtal, där ändringarna i rikets elmarknadslag görs gällande genom nuvarande åländsk blankettlagstiftning. Infrastrukturavdelningen gör bedömningen att det behöver utredas om rikets lag om jämförelseverktyg behöver göras gällande även på Åland genom en blankettlag eller om bestämmelserna kan tas in i Landskapsförordning (2024:43) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om elmarknaden. Genom de föreslagna ändringarna i lagarna genomförs delar av det reviderade elmarknadsdirektivet och även den del i RED II-direktivet där Finland fått ett motiverat yrkande från kommissionen.

De ändringar som föreslås i lagen om ett jämförelseverktyg för elleveransavtal hänför sig till det nationella genomförandet av RED II-direktivet och den föreslagna nya 99 a § i elmarknadslagen och till det nationella genomförandet av elmarknadsdirektivet. Delen om anslutningsskyldighet hänför sig till behovet av att förtydliga bestämmelserna om skälig anslutningstid samt till att implementera bestämmelserna om avslutning till nätet i direktiv 1711/2024.

Nationerna har i det reviderade elmarknadsdirektivet möjlighet att inte tillämpa vissa bestämmelser på integrerade elföretag som betjänar färre än 100 000 anslutna kunder och landskapsregeringen behöver utreda vilka bestämmelser som ska tillämpas på Åland.

De ändringar i fråga om anslutningsledning som föreslås i 3 § 5 punkten samt i 13 och 16 § i rikets elmarknadslag är betydelsefulla för genomförandet av investeringar och det är därför viktigt att de träder i kraft så snart som möjligt.